

**Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle ehdotuksesta
Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (Euroopan unionin solidaarisuusrahastosta)**

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään eduskunnalle Euroopan yhteisöjen komission 6 päivänä huhtikuuta 2005 tekemä	ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan unionin solidaarisuusrahastosta ja ehdotuksesta laadittu muistio.
---	--

Helsingissä 1 päivänä joulukuuta 2005

Toinen valtiovarainministeri *Ulla-Maj Wideroos*

Budjettineuvos Paavo Kytömäki

EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI EUROOPAN UNIONIN SOLIDAARISUUSRAHASTOSTA

1. Tiivistelmä

Euroopan unionin solidaarisuusrahasto perustettiin vuonna 2002 luonnonkatastrofeihin reagoimiseksi EU:ssa sekä jäsenyysneuvottelut aloittaneissa maissa. Rahasto perustettiin Keski-Euroopan suurtulvien jälkeen. Nykyisessä solidaarisuusrahastosta annetussa asetuksessa todetaan, että asetusta tarkastellaan uudestaan viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2006.

Komissio julkisti 6.4.2005 uuden asetusehdotuksen (108 lopullinen), joka muuttaisi merkittävästi solidaarisuusrahaston kattavuutta sekä maksukriteerejä. Ehdotus esiteltiin 27.10.2005 neuvoston finanssineuvoksen kokouksessa.

Komissio haluaa mahdollistaa nopean reagoinnin suurkatastrofeissa ja kansanterveydellisissä hätätilanteissa niiden luonteesta ja alkuperästä riippumatta.

Nykyinen solidaarisuusrahasto on rajoittunut lähinnä suuriin luonnonkatastrofeihin. Siitä voidaan myöntää rahoitusapua yhteensä 1 miljardi euroa vuodessa. Rahasto on ensisijaisesti rahoitusmekanismi, jolla korvataan julkishallinnon talousarvioiden kärsimiä vahinkoja. Täten tuen mahdollisia hakijoita ovat jäsenvaltiot.

Komission ehdotus laajentaa solidaarisuusrahaston käyttöönottokriteereitä niin, että rahastosta muodostuisi väline, jolla vastataan hätätilanteisiin niiden luonteesta ja alkuperästä riippumatta. Komissio ehdottaa myös käyttöönottokynnyksen alentamista.

2. Komission ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Keskeisin muutos nykytilanteeseen verrattuna on komission ehdotus laajentaa solidaarisuusrahaston käyttöaluetta hätätilanteisiin

niiden luonteesta ja alkuperästä riippumatta. Komissio peräänkuuluttaa nopean reaktiokyvyn parantamista tilanteissa, joissa teknologisten ja teollisten katastrofien, kansanterveysuhkien tai terroristi-iskujen seurauksena on tarve osoittaa solidaarisuutta. Komission ehdotus myös poistaisi alueellisten katastrofien tukimahdollisuuden, jolloin solidaarisuusrahasto keskittyisi vain suurkatastrofeihin.

Komission mukaan solidaarisuusrahaston käyttöönottokynnys on nykyään liian korkea, mikä on johtanut poikkeuksellisen maksuperusteen käytön lisääntymiseen. Yli kaksi kolmasosaa avustuspyyntöistä ovat koskeneet poikkeuksellisia alueellisia katastrofeja. Poikkeuksellisen maksuperusteen käyttö on komission mukaan ongelmallista myös siksi, että siihen varataan vuosittain vain 75 miljoonaa euroa.

Välittömien vahinkojen on nykyään oltava yli 3 miljardia euroa tai yli 0,6 % kansallisesta bruttokansantulosta (bktl). Välittömiä vahinkoja arvioitaessa otetaan huomioon katastrofien aiheuttamat fyysiset vahingot ja niistä johtuvien tukitoimien kustannukset, jotka ylittävät absoluuttisen tai suhteellisen kynnyksen, kumpi näistä vain on alhaisempi.

Komissio ehdottaa solidaarisuusrahaston käyttöönottokynnyksen alentamista, pyrkimyksenään se, että varojen käyttöönoton pääperuste, "suurkatastrofi" koskisi suurempaa määrää avustuspyyntöjä.

Komission nyt ehdottamat kynnykset ovat samat kuin ne, joita se ehdotti vuonna 2002. Absoluuttinen kynnys laskisi nykyisestä 3 miljardista eurosta 1 miljardiin euroon ja suhteellinen kynnys 0,6 % bktl:sta 0,5 %:iin.

Komissio ehdottaa nopeamman reagoinnin mahdollistamiseksi maksimissaan kolmen miljoonan euron ennakkomaksun (5 % hästusta tuesta) käyttöönottoa.

Komissio ehdottaa, että rahasto sisällytet-

täisiin tulevilla rahoituskehyksissä otsakkeeseen 3 (unionin kansalaisuus, vapaus, turvallisuus ja oikeus). Ehdotuksen oikeusperustana on EY:n perustamissopimuksen 159 artiklan kolmas kohta, 181 a artiklan 2 kohta ja artiklan 251 mukainen yhteispäätösmenettely.

3. Lainsäädännölliset vaikutukset

Komission ehdotuksella ei ole vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön.

4. Komission ehdotuksen käsittely EU:n toimielimissä

Komission julkisti 6.4.2005 asetusehdotuksen ja ehdotus esiteltiin 27.10.2005 neuvoston finanssineuvoksien kokouksessa.

5. Kansallinen käsittely

Asetusehdotus on käsitelty EU-asioiden komitean alaisessa budjettijaostossa 2.11.2005 ja kirjelmä hyväksyttiin yksimielisesti kirjallisessa menettelyssä.

6. Taloudelliset vaikutukset

Euroopan unionin solidaarisuusrahastoon varataan vuosittain 1 miljardi euroa. Suomi ei ole tähän mennessä hakenut varoja Euroopan unionin solidaarisuusrahastosta. Suomen maksuosuus rahastoon on noin 1,5 % eli 15 miljoonaa euroa.

Nykyjärjestelmän mukainen 3 miljardin euron absoluuttinen kynnys on epäoikeudenmukainen kriteeri. Komission esitys alentaa absoluuttista kriteeriä huomattavasti enemmän kuin suhteellista kriteeriä suosii entistä enemmän jäsenmaita, joiden bruttokansantulo on suurempi kuin esimerkiksi Suomen.

Jäljempänä on esitetty 1 miljardin euron absoluuttisen kynnyksen osuus eräiden jäsenmaiden bruttokansantulosta. Alennettuna absoluuttinen kynnys ei ylity kuin suurimmissa jäsenmaissa. Saksassa käyttöönottokynnys ylittyy korvattavan summan ylittäessä 0,044 % bruttokansantulosta, Ruotsissa vastaava luku on 0,325 % bruttokansantulosta. Suomessa kynnys on jo 0,62 % bruttokansantulosta ja Virossa 10,147 % bruttokansantulosta.

7. Valtioneuvoston kanta

Suomen ensisijainen lähestymistapa on, ettei asetusta Euroopan unionin solidaarisuusrahastosta avata, vaan jatketaan nykyisen asetuksen pohjalta.

Mikäli neuvosto etenee komission asetusehdotuksen pohjalta, tulisi lähtökohtana olla, että asetuksen käyttöalaa ei tule laajentaa.

Suomelle on olennaista, että alueellisten kriteereiden käyttöä tulee kehittää niin, että Suomen alueella tapahtuneet vahingot voidaan sisällyttää tuen piiriin. Esimerkiksi Lapin ja Pohjanmaan tulvat vuonna 2004 eivät olisi täyttäneet suurkatastrofin kriteereitä, sillä tulvista johtuneet välittömät vahingot jäivät 7,2 miljoonaa euroon.

Suomi katsoo kuitenkin, että solidaarisuusrahaston toimeenpanossa on ilmennyt ongelmia. Ongelmat liittyvät lähinnä komission soveltamisohjeiden epätarkkuuteen ja komission valtuuksiin laskea tukisummien suuruus. Komissiolle tulee laatia yhtenäiset tulkin-takriteerit. Maksukriteereiden tulee ottaa huomioon kansallisiin budjetteihin sisältyvät tukijärjestelmät sekä kansalliset vakuutusjärjestelmät.

Suomi suhtautuu kielteisesti komission ehdottamaan epäsuhtaiseen absoluuttisen kriteerin painotukseen (laskettu 3 miljardista eurosta 1 miljardiin euroon) suhteelliseen kriteeriin nähden (0,6 % bkt:sta laskettu vain 0,5 %:iin). Komission ehdotus ei huomioi pienten jäsenmaiden tilannetta. Tästä syystä absoluuttisen kriteerin poistaminen voi tulla kyseeseen. Suhteellista kriteeriä tulisi laskea.

Komission esittämän ennakkomaksun (5 % haetusta tuesta) käyttöönotto ei ole perusteltua.

Euroopan unionin solidaarisuusrahaston tulee säilyä EU:n budjetin ulkopuolella.

Käsittelyn edetessä kannanottoja tarkennetaan tarvittaessa.

Euroopan unionin solidaarisuusrahastoa on käsitelty valtioneuvoston kirjelmässä (rahoitusnäköymät 2007—2013 U56/2004 vp) kohdissa 52—54:

— Kohta 52: Solidaarisuusrahaston kattamia toimintoja tulee jatkaa nykyiseltä pohjalta. Rahaston säädosperustaa tulee tarkentaa; mihin katastrofeihin ja millä perusteilla ja kriteereillä solidaarisuusrahaston tukea voi-

daan tarvittaessa jatkossa antaa. Nykyinen tukikäytäntö ei ole täyttänyt kaikkia asetuksen mukaisia kriteereitä. Kansalaisten suojeleminen laajamittaisilta katastrofeilta ei kuitenkaan edellytä solidaarisuusrahastoa varten määrärahan varaamista budjettiin vuosittain. Tulee soveltaa nykyistä käytäntöä eli rahoituskehysten ulkopuolista menettelyä.

— Kohta 53: Rahaston toiminnan tulee

keskittyä puhtaasti luonnonkatastrofien ja muiden alueellisten katastrofien tuhojen kattamiseen.

— Kohta 54: Suomi ei myöskään puolla solidaarisuusrahaston ja sisäisen turvallisuuden asioiden yhdistämistä yhdeksi rahastoksi. Kumpaakin toimintaa varten tarvitaan omat oikeusperustansa.